

D. O. M. A.
DISPUTATIO THEOLOGICA
DE
VOCATORUM
CONVERSIONE
PER POENITENTIAM,
QVAM
In
COLLEGIO THEOLOGICO
publice aperto,
sub
PRÆSIDIO
Viri Plurimum Reverendi, Amplissimi atque Excellentissimi
DN. JOHANNIS HULSEMANNI,
SS. Theologiæ Doctoris & Professoris publici, Facult. Theol.
p. t. Decani, Consistorii Electoralis Assessoris, ut & ad D. Nicolai
Pastoris meritissimi, &c.
Dn. Patroni ac Præceptoris sui summa
obseruantia æviternum devenerandi,
Placidæ ventilationi exponit
M. LUCAS LYSERUS, Lipsiensis.

Lipsiæ, Recusa 1706.

Coll. diss. A
182, 7

XXXXXX

M. A. 182(7)

COLLEGIUM

THESIS. I.

Ordo vocandi & instituendi salvandos, supposita doctrina de natura Dei, de debito & indigentia Hominis, a Christo & Apostolis observatus, hic est: Appropinquavit regnum cælorum: Misit Deus Filium suum, Jesum Nazarenum, qui crucifixus, mortuus & suscitatus est pro peccatis vestris, sedet ad dextram Dei Patris, Dominus omnium, cupiens vos salvare: Igitur pænitentiam agite, credite Evangelio, baptizamini & abluiamini peccata vestra. Marc. I, 15. Matth. IV, 17: Venit Jesus in Galilæam, prædicans Evangelium Regni Dei, & dicens: Quidam impletum est tempus, & appropinquavit Regnum, ideo pænitentiam agite, & credite Evangelio. Cap. III, 2, 6: Indiebus illis venit Johannes Baptista, prædicans in deserto Iudææ, & dicens: Pænitentiam agite, appropinquit enim Regnum cælorum. Acto. II, 22, 32, 36, 37, seqq. Prima concio Petri ad populum in domo sic procedebat: Viri Israélitæ audite: Jesum Nazarenum, Virum a Deo approbatum inter vos per miracula, signa & prodiga, Vos interemisti per manus iniquorum, &c. Hunc Jesum resuscitavit Deus eujus rei nos Testes sumus. Ille ad dextram Dei exaltatus, mittit Spiritum Sanctum, & effundit hæc dona, &c. His auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt: Quid faciemus Viri fratres? Respondit Petrus: pænitentiam agite & baptizetur unusquisque, vestrum, in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum. Cap. III, 13, seqq. 16. ad 26: Primus sermo Petri & Johannis ad populum in tempo hic erat: Viri Israélitæ, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, Deus Patrium nostrum, glorificavit Filium suum, Jesum, Quem vos quidem tradistis, Deus autem suscitavit Eum ex mortuis, &c. Pænitentia igitur & convertimini, ut deleantur peccata vestra. Ut cum venerint tempora refrigerii, in conspectu Domini consolatis, &c. Cap. VIII, 35, 37, seqq. Philippus Diaconus in Catechesi Eunuchi Regis incepit a passione & saeculare Domini. Cap. XIII, 17. ad 39: Paulus prima exhortatione ad Antiochenos Pisidianos prosecutus est Ordinationem, Missionem,

Ae

Tra-

*Traditionem, Mortem, Resurrectionem Iesu Christi; atq; hinc intulit:
Notum igitur sit Vobis, Viri fratres: Qvod per Hunc vobis Remissio pec-
catorum annuntiatur, ab omnibus, a quibus non potuisti in Lege Mosis ju-
stificari; At in Hoc omnis, qui credit, justificatur. Cap. XVII, 24, 30, seqv:
Methodum informandi gentiles & Philosophos Athenienses idē Apo-
stolus sic instituebat, ut Exordium ficeret, ab opere Creationis, ejusq;
caussa beneficiis in genus humanum, obligatione hominis. Post ea
ageret de conniventia & longanimitate Dei erga peccatores: Me-
dio eluctandi per Christum: Oblatione mediorū ex parte Dei: præ-
miis fidelium, & suppliciis infidelium. Idem Apostolus & Silas con-
versuri custodem carceris Ethnicismo deditum & quærentem:
Quid me oportet facere, ut saluus siam? Respondebant: Crede in Domi-
num Iesum, & salvus eris Tu, & domus Tua. Et locuti sunt Ei Verbum
Domini, cum omnibus, qui erant in domo ejus. Et credidit, & baptisatus
est ipse, & omnis domus ejus. continuo, Acto. XVI, 30, seqq. Sic Cap. XXII,
14, 15, 16: Paulus ordinem suæ met pædiæ recitans, ait: Ananiam fecisse
initium a gubernatione Dei, missione Christi, necessitate pœnitentia & bapti-
smi. Si qui, de via salutis rogantes, ad observandam Mosis legem a-
mandati sunt, id juxta συγκατάστιν, & ad manifestandam falsam
ipsorum opinionem, necessitatem que alterius viæ demonstran-
dam factum est. Matth. XIX, 17, 21: Juveni interroganti de lege factorū:
Quid boni faciam, ut habeam vitam æternam? respondit Jesus manen-
do intra terminos quæsti: Serva mandata. Quomodo eidem de majo-
re perfectione interroganti idem tidem secundum qualitatem quæsti re-
spondebat: Vade & Vende omnia, si vis esse perfectus. Quemadmo-
dum autem venditio omnium, non nisi per accidens est necessaria ad Chri-
stianam perfectionem, ad remotionem scil. obicis impudentis fiduciam in
Deum, non autem via ordinaria perveniendi ad Deum: Ita servare man-
data Mosis, non est medium ordinarium & maxime compensosum per-
veniendi ad vitam æternam. Lege Apologiam Augustanæ Confes-
sionis ad Artic IV. Tit. de Dilectione & impletione Legis pag. 83. &
115. & ad Art. de Votis Monasticis p. 287. Chemnit. in Concil. Trid. Sess.
VI: cap. 7. fol. 170. Rom. III 20: Ex legis propositione nascitur agnitus peccati:
Nemo autem per Legem potest justificari. Act. XIII: 38: Ideo pro-
ponitur vobis Christus, ut remissionem peccatorum per ipsius gratiam con-
sequamini, quia per legem non potuisti justificari. Afine naturali animæ*

ratio-

rationalis, qvod ille sit æterna beatitudo, ideoq; cogitandum sit homini de mediis asseqvendi hunc finem; Nemo unquam Apostolorum catechesin infidelium exorsus est. Contra papistas, Concil. Trident. Sess. VI. cap. 7. Bellarm. V. de justific. cap. XIII. Photinianos, Enjedin. ad h. l. Socin. lib. I. de Servat. cap. IV. Volk. IV. de Relig. cap. 2. Arminianos, Apolog. Confess. cap. XV. & Weigelianos, apud D. Thumm. Errone LVI. seqq.

II. Primum itaq; medium acqvirendi salutem per Christum partam, ex parte hominis, est agnitione, dolor & detestatio peccati, Qvæ est prima pars pœnitentiæ, proprie sic dicta, qvia est motus hominis versantis intra terminum A quo, & ad qvem fit conversio II. Cor. VII, 9: Gaudeo, quod contristati fueritis ad resipiscientiam. Jerem. XXXI, 19: Egipœnitentiam: percussi femur meum. Thren. III, 40, 49, 56: Murmuret homo de peccatis suis. Levemus corda nostra cum manibus in cælos: Nos inique egimus, & ad iracundiam Te provocavimus. Oculus meus afflatus est, &c. Ne avertas aurem Tuam à singultu meo! Psal. LI, 5, 19: Agnosco iniquitatem meam, & peccatum meum coram me semper. Sacrificium Deo placens, cor contritum. &c. Medium dicitur; non positivum, sed privativum, qvale est puris remotio ad sanandum vulnus; tantum removens incapacitatem & obstacula remissionis peccatorum, scilicet opinionem non indigentia, & studium pergendi in peccatis. Job. IX, 41: Si agnosceretis cæcitatem vestram, facilius possetis liberari &c. Jes. LXVI, 2: Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos. Jer. XIV, 7: Iniquitates nostræ respondent quidem contra nos: Veruntamen miserere propter nomen Tuum. Quoniam multæ sunt aversiones nostræ, & peccavimus Tibi, Jer. III, 45, 13: Tu dicis: Pater meus, Dux virginitatis meæ, Nunquid irasceris in perpetuum! Veruntamen agnosce iniquitatem Tuam, quod in Dominum Deum Tuum prævaricata es. Apoc. III, 17: Tu dicis: Dives sum, nullius rei egeo. O agnosce nuditatem Tuam, &c. Cujus agnitionis accidentes est, Confessio externa; ad sinceritatem pœnitentiæ probabilem faciendam: Non promerens, neq; efficiens, neq; acqvirens remissionem peccatorum, neq; ve fatis faciens sive pro culpa seu pro pœna ullo modo. II. Cor. VII, 9: Gaudeo, quod dolorem vestrum facto ipso ostenditis. At II, 37 cap. III, 17, 19: Auditores Petri compunctionem cordum suorum testabantur verbis & factis. Luc. XVIII, 15. Matth.

XXVI,75: *Etiā Publicanus & Petrus, Verbis & factis confitebantur peccata sua.* Quemadmodum & David, aliiq. Psal. XXXII, 4, 6. I Sam. XII, 13. Contra eosdem & quosdam Calvinist. Calvin. Inst. I, III. cap. 3. §. 2, 3, 5.

III. Alterum medium, idque positivum & pars essentialis pœnitentiae, est fides locata in gratiam Dei, merito Christi partam, eamq; non solum applicabilem hominibus quibusdam, sed hic & nunc mihi pœnitenti impertiendam, & actu ipso per fidem imperatam: Matth. III, 2. Cap. VI, 17. & Marci I, II. Collat. cum Act. XIX, 4: Quod Matthæus indefinite vocat pœnitere; Marcus distinet: pœnitere & credere; Hec Johannes Baptista & Paulus docent coincidere in pœnitentiam, tanquam in Totum aggregatum: *Jobannes baptizavit populum Baptismo pœnitentiae*, dicens, *ut in Jesum crederent.* Cap XX, 21. Cap. XXVI, 20: Quemadmodum copula ET sumitur ex getice Act. 26: *Annunciabam Gentibus, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum.* Ita & Cap. 20: *Testificatus sum Iudeis & Gentibus, pœnitentiam in Deum, & fidem in Jesum Christum.* Contra eosdem Bellarm. I. de pœnit. XIX. Calvin. §. 5.

IV. Certitudo praesentis remissionis peccatorum constat ex praesentis fidei veritate non quantitate, neque fidei, neque contritionis, neque novae obedientiae, Luc. VII, 47. & ult: *Remittuntur ei peccata multa: Fides Tua Te salvam fecit, Vade in pace.* Matth. IX, 2: *Cum Jesus videret fidem illorum, dixit paralytico: Confide Fili, Remissa sunt tibi peccata tua.* Act. X, 34: *Omnis Prophetæ hoc contestantur, quod per nomen Jesu accipiant (de facto) Remissionem peccatorum Omnes, qui credunt in Eum.* Et abhuc loquente Petro Verba hæc, cecidit Spiritus Sanctus super omnes, qui audiebant Verbum. Praesentia veræ fidei dignoscitur ex sensu & conscientia hominis creditis. II. Cor. XIII, 5: *Vos ipsis probate, An sitis in fide.* I. Joban. V, 10: *Qui credit in Filium, habet Testimonium Dei in seipso, quod testificatus est Deus de Filio suo.* Et testimonio intus confirmantis Spiritus Sancti, Roman. VIII, 16: *Spiritus Sanctus testimonium spiritu dei, contestatur una cum nostro spiritu, quod simus Filii Dei,* & futuri heredes vita eternæ. I. Job. V, 6: *Spiritus Sanctus est, qui testificatur nobis veritatem objectivam credendorum, & veritatem subjectivam apprehensarum rerum prmissarum.* Contra Papistas.

V. Studium novæ obedientiae pertinet ad Terminum pœnitent-

centiæ seu conversionis Ad quem: diciq; poterit pars integralis pœnitentiæ; nec separari ab ea potest, ne in agonizantibus qvidem, qvoad obedientiam internam, seu obediendi propositum. *Acto.*
XXVI, 18, 20: *Missus sum ad aperiendum oculos infidelium, ut convertantur a tenebris ad lucem, & de potestate Satanae ad Deum.* Ut accipient remissionem peccatorum, & sicut inter sanctos, **PER FIDEM** in Iesum Christum. *taq; Iudeis & Gentibus annunciam, ut pœnitentiam agerent & converterentur ad Deum: digna pœnitentia opera facientes.*
Ezech. XVIII, 30. XXXIII, 14: *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus peccatis vestris. Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis: Et facite vobis cor novum,* &c. Si impius egerit pœnitentiam a peccato suo, feceritq; judicium & justitiam. Et pignus restituerit, & rapinam reddiderit, &c. Excutio autem, *Frustratus* pœnitentiæ dicitur. **Matth. III, 8-Luc. III, 8. Act XXVI, 19, 20.** Galat. V, 22. Contra eosdem, Photinianos, Volkel. lib. IV. c ap. IV. Armirianos, Apol. g. cap. X. & quosdam Calvinistas.

VI. Mortificatio carnis, sive negative sumatur, pro actuali non obsequentia desideriis carnis præstata; seu privative, pro derogatione appetius peccaminosi; sive positive, pro reali oppositione voluntatis adversus istum appetitum; pertinet ad statum renovationis, seu jam conversorum, neque recte dicitur pars essentialis pœnitentiæ; Sed fructus ejus. **Rom. VI, 12, 13, 16, 19:** Cuin Justificatis & Renovatis agens Apostolus inquit: *Ita existimate, vos mortuos esse peccato, vivere autem Deo, in Christo Iesu: Ne ergo regnet peccatum in mortali corpore vestro, ut obediatis concupiscentiis ejus. Negat exhibentis membra vestra arma iniquitatis peccato;* Sed exhibete vos Deo tanquam ex mortuis reviviscatis; *Et membra vestra armia justitiae Deo. Peccatum enim vobis non dominabitur, quia estis sub gratia. Liberati a peccato, servi facti estis justitiae &c.* Cap. VIII, 13: *Si Spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Quicunq; enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt Filihi Dei.* Gal. V, 16: *Ambulate in Spiritu: & desideria carnis vestra non perficietis.* Coloss. III, 12, 5: *Quia consurrexisti cum Christo, quæ sursum sunt querite, non quæ super terram. Mortui enim estis: Et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo. Mortificate igitur membra vestra, quæ sunt super terram,* &c. Contra eosdem, Calvin. d. Arminianos & Weigelianos apud D. Thumm. Err. LXVI.

VII

VII. Causa efficiens principalis pœnitentiae est Deus, non iras-
tus, sed gratus propter Christum, 1. Tim. II, 25, 26. Deut. XXIX,
4: Beneficium gratuitum est, precibus a Deo impetrandum si quando im-
morigeris dat pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, ut resipiscant a
laqueis Diaboli. Econtra supplicium est neglectarum admonitionum Dei,
quando non dat cor intelligens periculi et futurae damnationis magnitu-
dinem. Jer. XXXI, 18, 34. Ebr. VIII, 12: Converte me Domine, et con-
vertar. Quidam Tu es Dominus Deus meus. Et postquam convertisti me,
egi Pœnitentiam: postquam corripuisti me, percussi femur meum. Cogno-
scere me a Minimo usq; ad Maximum, ait Dominus, quia propitiabor ini-
quitati Eorum, et reccati Eorum non memor ero amplius. Instrumen-
tal is est Verbum Dei, Lex & Evangelium: Nam etiam legis terror
ex intentione Dei salutaris est, Hos. VI, 5: Propterea dolavi Eos per
Prophetas, et occidi eos per verba oris mei, ut judicia tua tanquam lux
egredierentur. Rom. VIII, 15: Spiritus servitutis in monte Sina dabatur
Iudeis, ut timerent justitiam Dei vindicativam, et dolerent de peccato
suo. Ex Ige enim est agnitus peccati. Rom. III, 20. Proprie dicendo,
homo nullo modo est causa procreans pœnitentiae, neque ullius par-
tis: tanquam naturali instinctu provocans aut eliciens pœnitentiam: Sed tantum subjectum patiens, quoad receptionem facultatum pœnitendi; Agens autem, quoad exercitium: sed per recens
acceptas facultates supernaturales, non naturales. Neque enim sub-
jectum denominationis, quod dicitur *Agere pœnitentiam*, est Deus,
sed Homo. Eph. II, 1: Deus est, qui mortuos in peccatis resuscitat et con-
vivificat cum Christo. I. Cor. IV, 7: Deus est, qui discernit fidem ab in-
fidei, Pœnitentem ab impœnitente: Homo seipsum discernere per vires na-
turæ non potest. Per acceptam Dei gratiam, potest se separare et sanctifi-
care. Vias suum a pristina immundicie. II. Tim. II, 21. Phil. II, 13: Ut cum
metu et tremore salutem nostram operari incipiamus, tum quoad initium,
tum quoad continuationem, Dei beneficium est. Ezech. XXXIII, 10:
Israelitæ regeniti & in peccata relapsi querulabantur: Peccata no-
stra premunt nos (super nos sunt) et in ipsis nos tabescimus: quomodo er-
go vivere poterimus? Dic ad Eos: Vivo Ego, dicit Dominus Deus, nolo mor-
tem peccatoris, sed ut convertatur impius a via sua, et vivat. Convertimi-
ni, convertimini a viis vestris pessimis: Ecquare moriemini domus Israel?
II. Cor. V, 19: Deus posuit in nobis ferronem reconciliationis, et obsecrat
vos.

vos per nos: Reconciliamini (patimini Vos reconciliari) Deo. Contra
Photinianos & Weigel. l. d.

VIII. Non solum nihil confert homo ad conversionem suam positive; sed, qvod negative etiam, non morose & perseveranter repugnat prævenienti motui divino, conversionem ejus intendenti & aggredienti; ista absentia repugnantiae, ejusdem prævenientis gratiae beneficium est. Naturaliter enim repugnat omni motui divino gratioſo. Rom. VIII, 7, 8: Φόνυμα σαρκός: quicquid consultat, suggerit, subministrat caro (Marc. VIII, 33.) inimicitia est adversus Deum. Legi enim divinae non vult subjici, nec per se potest quidem. Ezech. XXXVI, 26. Non propter vos Ego faciam, Domus Israël, sed propter nomen sanctum meum, quod vos ubique gentium polluistis, quorū sum cunque dispersi vos, ut emendaremī. Ego tollam vos de gentibus, & effundam super vos aquam mundam: Et dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri, & auferam cor lapideum de carne vestra, &c. Neque voluptas, desiderium & alacritas Herodis, & aliorum audiendi verbum Dei, & acquirendi salutem, (de quibus Marc. VI, 20. Act. XIII, 17. Cap. XVII, u. Luc. XIII, 24.) profluxit ex naturali principio, sed supernaturali. Singuli enim hi jam audierant verbum, ejusque quādam efficaciam senserant. Contra eosdem, Marcum Antonium de Dominis lib. VII. de Rep. cap. XI. & Ger. Vossium. IV. Histor. Pelag. parte I. pag. 46. seqq.

IX. Lucta carnis & Spiritus, de qua Rom. VII, 15. seqq. Cap. VIII, 6. Gal. V, 17. [dicta Gen. VI, 5. Cap. VIII, 21. plane non agunt de lucta, sed de naturali prolabentia hominis ad malum tantum:] sive interior sive exterior, nequaquam est lucta naturalis rationis & appetitus sensitivi; sed est eorum propria, qui vel renati sunt, vel a Spiritu gracie moventur ad conversionem. Ephes. II, 2, 3, 4: Nos omnes aliquando instinctu maligni Spiritus obsecuti sumus desideriis carnis nostrae, facientes voluntates carnis & desideriorum nostrorum, & eramus natura filii irae, quales sunt reliqui sub gentilitate; Sed Deus, qui dives est misericordia propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, cum essemus ita demortui in peccato, convivissemus nos in Christo, & conresuscitavimus, &c. Neque etiam agnitatur pitudo flagitorum ab Ethnicis, dolorque exinde conceptus, specie eadem agnitione & dolor est, cum prima parte penitentiae, seu contritione passiva, quam Deus excitat: sed

B

dissert

dissert effidente, forma, & fine, a dolore & v̄erecundia erga sanctitatem, beneficentiam & justitiam Dei, qvi nascitur ex displicentia ob difformitatem meam cum voluntate divina, qvatali Rom. I, 32. Cap. II, 15, 16: *Etiam Gentiles agnoscunt se violasse mandata Dei, etiam dolent ob sensum suppliciorum imminentium, & abusum beneficiorum temporalium, sed non ex amore boni supernaturalis, tantum propter metum mali præternaturalis, & amorem boni naturalis.* Igitur detinent veritatem a se agnitam, in injustitia morum. Cap. VII, 7, 24: *Luctam carnis & Spiritus in Paulo & regenitis excitat Spiritus vitæ, qvem Christus Jesus in regeneratione largitus est.* Eandem luctam etiam superat gratia Dei, per Jesum Christum Dominum nostrum. II. Cor. VII, 10: *Dolor, indignatio, zelus, vindicta de peccato commisso, qui dicitur xard h̄bō: secundum Deum: non dicitur tantum de dolore activo hominis, elicito vel imperato ab homine, intuitu finis moralis, quod dirigatur ab homine in honorem & gloriam Dei; Sed dicitur talis per prædicationem causalem, quod excitetur a Deo, ut patet ex opposito dolore mundi, qui non solum ratione finis moralis, sed præcipue originis talis dicitur: quod sive ex metu ignominiæ mundanæ, sive ex appetitu boni mundani nascatur.* Sic narrat passim: Marci I, 27. Matth. I, 1. Tit. III, 5. Philem. 14. I. Tim. V, 21. Luc. VI, 23, 26. Rom. VIII, 1. I. Tim. I, 11. Contra eosdem.

X. Effectus proximus & moralis pœnitentiæ, est culpæ & pœnæ remissio. Psal. XXXII, 6: *Cum pœnitentiam agerem & confiterer, remisiſti mihi noxam prævaricationis mee.* Matth. XVIII, 26, 27: *Servi pœnitentis & deprecantis misertus est Deus, remisitque illi culpam & pœnam.* Luc. XVIII, 13, 14: *Publicanus non audens oculos attollere in cœlum, sed longe stans, percutiens pectus suum, & ingemiscens: Deus, esto propitius mihi peccatori; descendit justificans in domum suam.* Act. III, 19: *Pœnitentiam agite & convertimini, ut deleantur peccata vestra.* Afflictiones, qvæ immittuntur reconciliatis, intuitu præcedentis delicti, ut vel scandalum datum emendetur evidenti castigatione, vel probetur patientia, accendatur devotio, relapsus caveatur, &c. nec Theologice neqve propriæ sunt pœnæ, qvia non intenduntur ad destructionem patientis. Neqve vero voluntarie susceptis actionibꝫ aut passionibus expiari ullo modo, aut solvi per æqvipollens possunt. Rom. V, 1: *Reconciliati per fidem, pacem habemus cum Deo, & glo-*

riamur in Tribulationibus scientes, quod tendant ad exercendam patientiam, experientiam, suem nostram, &c. Cap. VIII, 28, seqq: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ut siant conformes imagini Christi. II. Cor. XII, 7, 8: Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae, Angelus Satan, ut me colaphizet. Propter quod terrogavi Dominum ut discederet a me; sed dixit mihi: Sufficit Tibi gratia mea. Nam virtus mea in infirmitate perficitur. Contra Papistas, Bellarm. IV. de penit. II. seqq. Photinianos, Volckel. I. IV. c. 13. de Rel. & Armianos, Confess. & Apolog. cap. VII. §. 7.

XI. Causa ministerialis hujus effectus, conferens remissionem peccatorum poenitentibus ordinarii est vocatus Ecclesiæ Doctor seu minister, qui remittit peccata non solum annunciando, sed remissionem, per modum causæ ministerialis ad hoc ordinatae, etiam applicando poenitentibus, quo modo baptizat, convertit, salvos facit auditores. Joban. XX, 23. I. Tim. IV, 16. Contra Calvinistas, Calvin in Job. XX. Leidenses in Synops. Disp. 43. Photinianos, Volckel. lib. VI. cap. IV. & Anminianos, Confess. & Apolog. c. 21. & 23.

XII. Peccata quæcunque, quorum recte poenitet peccatorem, sunt remissibilia, per quemcumque pastorem Ecclesiæ; Neque Jure divino ullius peccati remissio cuiquam seorsim reservari debet aut potest. Ezech. XVIII, 21, 22: Nec Idolatriæ, nec homicidii, nec ullius peccati recordabor amplius, ubi poenitentiam egerit peccator. Job. XX, 23: Ad discipulos in orbem emittendos cum æquali singulorum potestate dicitur: Quoruncunque remiseritis peccata remittuntur eis. Contra Photinianos, Volckel. I. IV. c. 23. Anabaptistas, Confess. Belg. Art. 35, 36. & Papistas, Bellarm. IV. de Rom. Pont. XXII.

XIII. Externa confessio peccatorum non est absolute necessaria neceſſitate medii, ad absolutionem a Deo obtainendam, Job. II, 3, 8: Nimirum factis potius, quam Verbis sacerdoti recitatis, culpam confessi: sed ex necessitate præcepti est necessaria ad ostendendam contritionis & fidei veritatem Ministro Christi ordinario. Davidis exemplo Psal XXXII, 3: David Nathani confessus est delictum post diuturnam tergiversationem. I. Cor. XI, 23: Homo prober seipsum, & tunc accedat ad sacrum canam. Matth. VII, 6: Nolite dare sanctum canibus. Enumeratio autem sive singularium sive aliquarum peccati specierum, nulla lege divina instituta est, tanquam ad Remissionem con-

sequendum necessaria. *Jac.V,16.* Quomodo in mutuis precibus neesse non est singulis proximarum calamitatum circumstantias Deo recensere: Ita nec in mutuis confessionibus peccatorum. Contra Papistas.

THÉSIS I. SUPPLEMENTI.

Vocationis ad salutem objectum primarium & finis proximus est pœnitentia: *Agite pœnitentiam & credite Evangelio: Marci I,15.* cuius vocationis causa prima impellens, est vocantis benevolentia, altera hominis indigentia, vocanti cognita: nequaquam vero naturale desiderium vocati aut vocandi, & voluntas eluctandi ex malo, in quo jacet. Quemadmodum materia informis naturaliter dicitur appetere formam: Et anima rationalis suam perfectionem & conservationem. *Eph. II,1, 2.* Mortui non habent appetitum vitae, sed vivificantur nescientes quod ad insitionem facultatis vitalis & actus primi attinet. Contra communem Papistarum: *Bellar. de grat. & lib. arbitr. lib. 3, 12. lib. 5, 2. Socinian. Volckel. de Relig. lib. 5, cap. 18. lib. 6, cap. 14.*

II. Naturalis pugna honestatis naturalis, cum appetitibus inordinatis, & mutua accusatio cogitationum, de qua *Rom. II,15.* non est forma ejus doloris & contritionis, quæ partem pœnitentiæ facit, nedum doloris salubris, qui secundum Deum est, *II. Cor. VII, 10.* Omnis enim vera agnitus peccati, verusq; de illo dolor suscitetur oportet per revelationem scriptæ divinæ legis, *Rom. III, 19, 20. VII 7:* *Ex lege Mosis, quæ loquitur iis, qui sub lege sunt, est agnitus peccati: Concupiscentiam nesciebam esse peccatum, nisi Lex dixisset: Non concupisces.* Gentilium dolores de commissis, non fuerunt contritiones pœnitentiales, ex solis naturæ corruptæ viribus excitabiles: *Tit. I, 15:* *Inquinatis & infidelibus nihil est mundum: sed inquinatus sunt eorum & mens & conscientia. Confitentur se nosse Deum, factis autem negant: Cum sint abominandi & impermissibiles, & ad omne Opus bonum reprobi.* Sed fuerunt universales quidam stimuli, à Deo, per legem naturalem immissti, ut gentiles per hos ad inquisitionem veræ pœnitentiæ adducerentur: *Rom. II, 1, 4, 5:* *Inexcusabilis es o homo, nam Te ipsum de hoc ipso*

ipso damnas, de quo alium judicat. An ignoras, quod benignitas Dei ad patientiam Te adducat? Secundum autem duritatem cordis Tui impænitentis, coacervas Tibi supplicia, &c. Contra Bellarm. lib. 2. de pœnit. c. 2. § 12. Amirthum Advis Sur l' Examen Mons. de Moulin. Chap. 15. Slichting. contr. Meisnerum P. 1 pag. 91. § 251.

III. Dolor de peccato, ortus ex auditu de suppliciis gehennæ, non est referendus ad dolores suscitatos ex viribus naturalibus; Doctrina namque de suppliciis gehennæ, proprie divina est, & ex revelatione ejus cognoscenda; Matth. XXII, 23, 29: *Sadducei ex ignorantia Scripturarum dixerunt, non esse resurrectionem, præmia aut supplicia post hanc vitam.* Quæ revelatio, quando per prædicationem fit, semper conjunctam habet prævenientem gratiam: Atque hujus gratiæ effectus est ille dolor; non est naturalis displicentia de turpitudine peccati, aut naturalis ratihabitio articuli de refuscitatione carnis, ejusque idoneitate, ad toleranda æterna inferni supplicia, Actor. XXIV, 25: *Felix proconsul ad informationem Pauli Apostoli, cœpit exhorrescere futurum judicium & supplicium gehennæ.* Impii autem Sap. II, 1, 2. dicunt, nullam esse retributionem, Rom. II, 15, 16. Aliquam censuram de actionibus humanis in hac vita patratis, post hanc vitam manere reliquam, cognoverunt Gentiles lumine naturæ: sed qualitatem judicii & durationem sententiæ, aut qualitatem supplicii afferit Apostolus, hauriendum ex verbo DEI scripto. Vide Vossium Histor. Pelag. lib. 4. P. 1. pag. 45.

IV. Genus pœnitentiæ, non est Sacramentum Novi Testamenti proprium, aut univoce sic dictum. Contra communem opinionem, Papistarum. Concil. Trid. Sess. XIV. c. 1. 3.

V. Materia, seu objectum pœnitentiæ, circa quod versatur, est peccatum originale, Psal. LI, 3, 8: *David dolet de peccatis, in quibus conceptus est & natus, eorumque petit condonationem:* & actuale, cuiuscumque qualitatis, sive sit imperfectionis, omissionis, vel commissionis: Ezech. XVIII, 21, 22: *De fraude, de rapina, de idolatria, &c. agenda est paenitentia.* Apoc. III, 17, 18, 19: *Tu dicis: Ego sum dives, locuples, & nullius ego.* Et nescis, quam miser, inops, cæcius & nudus sis. Compungere igitur & age paenitentiam. Finis autem seu terminus, ad quem tendit pœnitentia: nempe regeneratio & renovatio homi-

nis, eamque conseqvens æterna salus, nec de materia nec de forma pœnitentiæ est, sed de ejus consecutivo. *Contra Photin. Volckel. lib. 4. de relig. c. 4. Slichting. l. d. p. 183.*

VI. Forma pœnitentiæ consistit in motu positivo & privativo cordis & affectuum. Positivo doloris & contritionis, quam Deus per legis officium excitat: Privativo, (qui suspensio exercitii illiciti, & displicentia de admissis dicitur,) ab infidelitate & iniustitia, tanquam termino a quo ad regenerationem & renovationem, tanquam terminum ad quem mediante motu positivo fiduciae in meritum & satisfactionem Christi, tanquam causam meritoriam effectus intenti: scilicet remissionis peccatorum, restitutionis in gratiam Dei, & renovationis: Sed intensio & gradus renovationis activæ, qua homo conversus quotidie seipsum renovat plane non spectat ad formam & etymon pœnitentiæ. Nisi Renovationis vocabulum sumatur pure privative, pro quotidiano dolore de quotidianis erroribus: quo sensu *B. Lutherus*, primis thesibus de Indulgentiis, *universam vitam hominis perpetuam pœnitentiam esse dixit, Ezech. XXXIII, 11: Conversio Impijst a via mala ad bonam. Act. XXVI, 18: Atenebris ad lucem: ab infidelitate ad fidem in Deum. Contra Socinum, & Volckel. l. d. & Slichting p. 214. seqq. Smalcium disp. 12 contra Frantzium.*

VII. Motus ille privativus cordis, seu abstinentia a continuatione solitorum delictorum, non est causa meritoria remissionis peccatorum: sive de congruo, sive de condigno, sive ullo modo promerens beneficium illud a Deo remittente: sed est tantum cessatione morosæ repugnantiae in subjecto convertendo, & quasi suspensio actuum regenerationem impedientium, proficiscentium ex pravo habitu, & obstantium, ne remissio peccatorum peccatori continuanti possit in sensu composito indulgeri: Summa: Est tantum omissione mali jure naturæ alias debita, ut non furari, non repugnare Deo: Quales omisiones nec formaliter opera sunt, nec bona nec meritoria. Aliæ autem sunt proæreticæ & imperatæ abstinentiæ ab occasione & facultate peccandi, quæ mortificationes dicuntur, hominum jam conversorum, non convertendorum, aut in primo motu ad conversionem primam versantium. *Ier. II, 33. Quid queris gratiam, cum insuper pergas in malitiis tuis? Cap. III, 4.5.*

Apo

Appellas me Patrem Tuum: Duce virginitatis Tuæ. Et dum hæc loqueris, pergis faciendo malum. Cap. V, 17: Quomodo possum vobis esse propius, quandoquidem vos & filii vestri usque & usque derelinquitis me? Matth. IX, 12, 13: Robusti & valentes (opinione sua) non indigent Medico. Iohann. IX, 41. Contra Pontif. Bellarm. II. de pœnitent. 12. &c.

VIII. Qvanquam præter motum privativum pœnitentis, seu præter cessationem a præeretica continuatione peccatorum, requirantur etiam motus positivi, distincti a suspensione continuatorum peccatorum contra conscientiam; quales sunt: Agnitus, & Dolor de omissis & commissis; Neque tamen hi motus, sive suscitentur ex turpitudine commissorum, contra lumen & honestatem naturæ: sive ex metu pœnae: sive per prædicationem legis scriptæ, & prævenientem Dei, conversionem intendentis, gratiam; possunt aut debent dici causa meritoria sequentis remissionis: Eph. II, 5, 8, seqq: Deus vos mortuos in peccatis vivificavit, ut ostenderet abundantes divitias Gratiae suæ in Christo Iesu: Gratia salvi facti estis per fidem, Er hoc non ex vobis: Dei donum est: Contra Bell. I. d. Hagerum in Art. XII. Conf. Aug. q. IX. Tann. in III. Thomæ disp. 1. q. 2. n. 308.

IX. Ipsa suspensio motuum præereticorum conversioni oppositorum, seu motus ille privatus & cessatus hominis a peccatis contra conscientiam committendis, qui comitatur contritionem, quando ordinatur ab homine ad remissionem peccatorum impetrandam, seu indignationem Dei devitandam: est a præveniente Dei gratiâ. Naturaliter enim repugnat homo omni motu gratiæ prævenientis, regenerationem ejus intendenti, Rom. IX, 7, 8. Ezech. XXXVI, 20. Contra Socin. I. d. Armin. Apol. cap. XVII, §. 7.

X. Finis, seu effectus proximus pœnitentæ, est peccatorum remissio, & in gratiam Dei receptio, seu uno verbo: Justificatio Psal. XXXII, 5. Luc. XVIII, 14. Effectus mediatus, est nova vita, seu fructus pœnitentie; & quotidiana Renovatio activa: non perfecta quidem perfectione graduum lege Dei præceptorum, sed sincera, intentione & voto pœnitentis, ab omni deinceps voluntario peccato abstinenti. Psal. CXIX, 71: Bonum est mihi, Domine, quod unmissime, ut discam justificationes Tuas. Jes. XXXVIII, 15: Hiskias post impetratam remissionem peccati: Universis diebus vita mea recognito istius amaritudinis anima. Phil. III, 12, 13: Non quod jam perfec-

eris

Etus sim; Contendo autem ut comprehendam. Obliviscor eorum, quae retro sunt, & intendo futuris. Contra Bellarm. 4. de pœnitent. c. 5. 6. seqq. Calv. instit. l. 3. c. 2. § 9. Volckel. l. d.

XI. Causa ministerialis ordinaria, conferens remissionem peccatorum, est minister Christi; proximæ verbum absolutionis, quod minister ex mandato Christi, & annunciat pœnitenti, &, mediante hac annunciatione, per modum causæ instrumentalis influit in absolutionem pœnitentis, influxu morali: veluti baptizat Sancto Spiritu: Sicut cum pane corpus Domini porrigit, & salvat auditores. Job. XX, 13. I. Tim. IV, 16. Contra Calv. 4. instit. c. 9. §. 19. *Wieg. p. 2. Postill. p. 297.*

XII. Requisitum concomitans pœnitentiam est confessio extera fæcere facta, ut partes pœnitentiae cognoscantur adesse, non, ut adsint. Quæ ex lege Dei positiva est necessaria, scilicet: ut impetraturi solennem remissionem peccatorum a ministro DEI, & sumturi S. Eucharisticam in cœtu Sanctorum ostendant præquisitam probationem sui ipsius: Matth. VII, 6. I. Cor. XI, 28: *Sanctum non est projiciendum canibus: Neque peccatorum remissio, & beneficium Eucharistiae conferenda sunt indignis. Sed probandi sunt per Eos, qui sacra dispensandi mandatum acceperunt. Contra Calvin. Defens. II. adversus Westphalum pag. 712.*

XIII. Enumerationem peccatorum, quotquot post diligen-tem reminiscientiam succurrunt confitenti, licitam esse dicimus, non necessariam: sive ex necessitate extrinseca præcepti, seu intrinseca rei, ad essentiam pœnitentiae aut confessionis constituen-dam: sive etiam ex necessitate medii naturalis aut positivi. Quia nusquam præcepta legitur: nec remissio quando confertur, inten-ditur aut diffunditur in quantitatem numericam, sed in qualitatem & quantitatem indefinitam peccatorum: Daniel cap. IX, 20: *confitebatur simul & semel sua & totius populi Israel peccata. Non sigillatim enarrando singula, sed præcipua. Publicanus Luc. XVIII. indefinite se profitebatur peccatorem in templo, & ibat justificatus in domum suam. Actor. II, 37, 38: Auditores Petri confitebantur peccata sua in genere, & absolvebantur. Contra Bellarm. l. I. c. 12. seqq. de Pœnitent.*

LIPSIAE, M. DC. XLVII.

Cat. Diss. A 182, v. 7